

PROTOKOLL

Projekt: Eesti-Läti neljanda elektriühenduse riigi eriplaneering

Teema: Trassialternatiivide tutvustamine

Kuupäev: 20.02.2025, kl 17.30

Asukoht: Lihula Kultuurikeskus

Protokollija: Evelin Kuusik

Osalejad: Registreerimislehel (41 osalejat)

Päevakord:

- Planeeringu eesmärk (miks ja mida)
- Miks on uut elektriühendust vaja?
- Visandamise põhimõtted ja visandatud koridorid
- Kaasamine
- Mis juhtub peale planeeringu kehtestamist?
- Küsimused ja avatud arutelu

Avaliku arutelu ettekandega saab tutvuda projekti kodulehel, <https://riigiplaneering.ee/riigi-eriplaneeringud/eesti-lati-neljas-elektriuhendus/eesti-lati-neljanda-elektriuhenduse>.

Arutelu:**Küsimus: Kui vana liin on praegu keskel, kas tõstad vana liini ka ringi? See, mis Sindist tuleb Lihulasse, selle tõstab ühte serva ja siis paneb teise juurde?**

Priit Heinla Elering AS (edaspidi Elering): Kui on vana liin keskel ja see on 110. Ei, vana liin jääb sinna, kus ta on, uue paneme sinna kõrvale ja trass läheb laiemaks. Ta ei lähe kaks korda laiemaks, läheb 1,5 korda laiemaks.

Küsimus: Kolme liini kõrvuti ei panda?

Elering: Ei panda.

Küsimus: Kas 110 kV läheb maha siis?

Elering: Juhul, kui meil on olemas trassikoridoris 330/110 ja kõrval on 110, siis me selle kõrval oleva tõstame üle 330 peale ja siis võib-olla me räägime 15 m, mis kaitsevöönd laiemaks muutub, sest see 110 ise omab ka kaitsevööndit. Nii et, et sellisel juhul mastirida ennast juurde ei tule, saab olema sama mastirida suuremate mastidega.

Küsimus: Kui maaparandussüsteemide pealt üle minnakse, kas sellega arvestatakse ka? Üks alternatiivne liin läheb maaparandussüsteemist üle ja see nii pikk maa, et seal ei saa olema mitte ainult üks mast.

Elering: Kõik süsteemid peavad jääma terveks, me ei tohi midagi ära lõhkuda. Nii kindlalt kui üldse võimalik olla on, võin öelda, et me ei hakka sinna maaparandussüsteemi peale seda liiniposti panema. Liin kui selline tõesti saab selles mõttes üle lennata, et need punktid, mis liini hoiavad koha peal, on mastid. Sinna tehakse vundamendid, mast tõmmatakse püsti, liin tõmmatakse kahe masti vahele. Me ei hakka liiniga edasi-tagasi sõitma, see maaparandussüsteem seal on, jääb nii nagu ta on. Juhul kui ära rikume, siis teeme korda.

Küsimus: Kui tõenäoline on, et see liin üldse tuleb, sest see on ju planeeritud eeldusel, et meretuulepark tuleb?

Elering: Mitte ükski tuulearendus ei ole sõltuv sellest liinist. See liin tuleks nii või naa. Suursaarte elektrivarustus on võrdlemisi nigel ja selle projekti raames me ühendame Saaremaa veel ühe korra Eleringi võrguga ja kui midagi Suures väinas juhtub, saame elektri anda Läti poolt. Kõige hullem situatsioon võib-olla elektri osas on üleüldse Hiiumaal. Selle projektiga teeme elektrisüsteemi selgroo tugevamaks, et ka Hiiumaa probleemid saaks lahendatud.

Küsimus: Suurte liinide tegemisest pole palju tolku, kui väiksed liinid pole korras.

Elering: See on väga õige tähelepanek. Kui suured liinid teha, aga väiksed liinid korras ei ole, siis rohkem süsteemi sisse panna ei saa, aga kui väikseid liine korda teha ja suuri liine mitte korda teha, siis kindlasti ei saa. Nii et see selgroog peab olema ka piisavalt korras, et saaks seda elektrienergiat Eestimaal siis toota või tarbida.

Arvamus: Kust ma saan siis. Liinid, mis alajaamani lähevad, need liinid ei kannata ju panna. Kui ma nendest räägin, siis nad naeravad näkku, et võta kätte ja panen ise oma kulude kirjadega need liinid. See, et nad mu metsa maha võtavad liini alt ja kõik, ma maksan selle maamaksu kinni, nad pakuvad mulle 11 eurot aastas maamaksu selle noore männiku eest, metsa mille maha võtavad, teevad koridorid sisse ja pakuvad mulle 11 eurot aastas. Naerma ajab. Teine asi on see, et alajaam on minu metsa sees, nad ei tee seda liini ka korda, et ma saaksin võimsamat elektrit. Mida rohkem neid elektrifirmasid on, seda hullem on, sest üks ajab teise kaela ja et seda paberimajandust üldse ära ajada, siis jookse peaga vastu puud. Ainult jutu poolest oli hea rääkida, et oh pange tehke.

Elering: Ma saan aru, et siin on tegu selles mõttes nagu võib-olla nende arendajatega, nende elektri jaotusvõrgu mingisuguste kohtadega, kus kohas tõesti võib olla probleeme.

Küsimus: Kust Hiiumaa saab elektri?

Elering: Hiiumaa saab oma elektrivarustuse läbi Saaremaa. Seal lähevad praegu 35 kV liinid. Elering ja Elektrilevi praegu teevad ühist arengukava, mis saab see aasta valmis. Ja esimese asjana suure tõenäosusega Hiiumaal 35 kV võrk asendatakse 110 kV võruga, st Leisi alajaamas, mis jääb Põhja-Saaremaale, pandaks uued merekaablid, uued liinid.

Küsimus: See hakkab ikkagi minema Saaremaalt, mitte Lihulast?

Elering: Ja hakkab minema ikkagi Saaremaalt. See projekt vaatab umbes aastat 2033-2035 ehk siis umbes 10 aasta pärast. Meil on ka visioon, mis 2050. aastal võiks juhtuda, siis me sooviksime Saaremaa üle Hiiumaa ühendada näiteks Aulepaga Noarootsis, siis see oleks võib-olla see projekt, mis on minu lastele.

Küsimus: Kas see maakaabel on seal mere ääres selle pärast, et seal on liiga suur n.ö. Kui ta läheks hooga uhkelt vette?

Anni Konsap Skepast&Puhkim OÜ (edaspidi SKPK): Varem või hiljem, et merre minna, peab õhuliin kaablisse minema. Linnustiku eksperdid on ette andnud lähteülesande, et 2 km rannikust peab olema õhuliinist kaablisse üleminek, et vähendada mõju lindude rändele ja toimumisele. Sellest lähtuvalt on alajaamade asukohad kavandatud.

Küsimus: Kui Lihulasse seda praegust 330 kV alajaama planeeriti, siis Eesti Energia esindaja ütles vallamajas koosolekul, et sellist liini pole tehniliselt võimalik kaablisse panna. Kus nüüd on areng toimunud kolme aastaga.

Elering: Eesti Energia tõesti selliseid liine kaablisse ei planeeri ja nagu näha, on maismaal meil õhuliinid planeeritud. Mere sees ja Baltimaades ei ole sellist kaablit mitte ühtegi meetrit. Me teame, et me planeerime midagi sellist, mida maailmas on, Baltimaades ei ole. Seetõttu, et see on innovatsioon Eesti

mõttes küll. Kõrgematest pingeastmetes lihtsalt, see alles praegu hakkab tekkima. Õhuliini me ju vette panna ei saa ja püüame teha võimalikult lühikesi.

Küsimus: Kui sügavale pannakse maismaakaablid?

Eling: Üldiselt 1,5 meetrit ja sõltub asukohast. Paekivist lähme ka läbi. Kaabel peab olema piisavalt sügav ja inimtegevusest võimalikult eemal, et normaalse inimtegevuse juures keegi ei peaks aru saama, et seal see kaabel on.

Küsimus: Merepõhjas jääb põhja peale või kaevate ka sisse?

Eling: Plaan on panna merepõhja sisse ehk süvendada natukene. On olemas spetsiaalsed adrad, mis künnavad merekaableid merepõhja sisse, niimoodi et ta jääb umbes meetri sügavusele ja eelkõige niisugustes kohtades me kaitseme kaablit mitte nii väga ankrute, vaid rüsi jää vastu. See kõik selgub projekteerimise käigus.

Küsimus: Kui palju uus liin ampreid või kV läbi laseb max võimsus?

Eling: Me mõeldame palju Eesti ja Läti vahel energiat üle kanda, siis see peab olema 500 MW igal ajahetkel ja see on rohkem kui suvepäeval kogu Eesti tarbimine. Et kui Eestis mingil põhjusel ei tarbita, siis saab selle ühe liini kaudu, saab vajaliku elektrienergia kuskilt mujalt sisse tuua, et see on nagu meie jaoks niisugune tagavara. Et reaalsuses saab see olema peaaegu igal ajahetkel rohkem. Miks nii palju? Neid põhjuseid on kaks. See, et kui ta on vähemalt 500 MW, see annab meile võimaluse küsida Euroopas abirahastust.

Küsimus: Kas Lihula uue alajaama koht on paika määratud?

SKPK: Suures plaanis oleme otsinud talle sobiva asukoha, aga kui järgneva töö ja mõjuhindamise käigus ilmneb, et ei sobi, siis tuleb ümber paigutada. Alternatiivide võrdlemise käigus vaatame samuti alajaamade asukohti ja kui peaks ilmneva takistusi, siis tuleb talle sobivam asukoht leida.

Küsimus: Kuidas lahendatakse ristumine praeguse 330, mis Pärnust tuleb? Sinna jäävad risti ette Kirbla pole minevad 330 kui Vigala 110.

Eling: Eling on oma elektrisüsteemi üle vaadanud ja andnud sisendi, et kuidas oleks kõige mõistlikum planeerida. Siin on paar takistust. Selle jaoks et sellesse uude Lihula alajaama paneksime kõik need tulevikuliinid, ei saa ta olla vanast liiga kaugel. See kaugus on u 3 km. Ja me oleme leidnud selle asukoha ja see tõenäoliselt on üks paremaid, sest ta on riigi maal. Ja teine asi, et ülimalt tõenäoliselt juhtub see situatsioon, et me paneme ta Harku-Lihula-Sindi peale niimoodi, et saab olema liin, mis hakkab Harkust pihta, tuleb Lihulasse. Ta läheb sinna Lihula uude niimoodi, et see ristumine sisuliselt toimub seal alajaamas sees. Siin osadel mastidel saab teha ka ühisriputust. Mingisugune elektrilise süsteemi optimeerimine 110 osas toimub ka siin, siis kui on võimalus seda uut alajaama ehitada.

Küsimus: Põhimõtteliselt täna valmis olev 330 + 110 see jääb sinna paika, seda te enam tõstma ei hakka?

Eling: Tõsi on. Ega te ju juurde rohkem ei taha, see mõte on, et uue alajaama saame teha kaugemale, et uusi arenguid juurde ei tuleks. Suure tõenäosusega on see alajaam kõige esimene asi, mille ehitame, et meil ei oleks ühendusi sellesse vanasse alajaama.

Küsimus: Kas need alternatiivid on kontoris joonistatud või läbi käidud ka füüsiliselt?

SKPK: Olen ise kohapeal käinud, loomulikult kõike ei jõua. Ja tagasiside põhjal käime kindlasti veel.

Eling: Kui me läbi käime, siis ei anna see ka täit pilti ja seepärast olemegi ju siin, et saada teie kui kohaliku kogukonna tagasisidet. Teie olete neid kohti läbi käinud 1000 korda. Meie kui ühe korra käime, sellest ei pruugi olla palju kasu.

Küsimus: Koridorid on need variandid, mis kaardile märgitud. Muid variante ei tule? Kas see laius ongi kaitsevööndi laius või on tegelikult laiem?

SKPK: Koridori laius on 140 m, see on planeeringuga kavandatud koridori laius ja laiem, kui see, mis lõpuks valmib. Kui elektriliin on valmis, siis see on 80 m.

Küsimus: Kui on raadamisele minev mets, siis see 30 m jääb püsti või ei?

Monika Korolkov Majandus- ja Kommunikatsiooni Ministeerium (edaspidi MKM): Jah, see jääb püsti.

Arvamus: Roheline liin on paika pandud, sest sinna on RMK rajanud taristu ette.

Arvamus: Eks see Varbla poolne trass ongi kõige õigem, sest seal oli üks võimalik tuumajaama asukoht ka.

SKPK: Taastuvenergia osa ega muid tootmisi arvesse pole võtnud.

Küsimus: Kui teete uue trassi ja siis teete tuumajaama sinna, mis siis teete veel uue kaabli?

Elering: Elektrivõrk on võimaldaja, niimoodi, et kas seal on tootja või tarbija, see võib olla tuumajaam, see võib olla siis ka tuulikupark, ta võib olla kasvõi mingi serveripark, mis iganes. Üldiselt on niimoodi, et võrk kui selline on võrdlemisi iseseisev ja tootjad, tarbijad tahavad ju seda võrku saada. Kus nad muidu seda elektrit võtavad, või kus nad seda panevad, et see kõik mingil määral hakkab tõesti deklareerima mingisuguste võimalike asjade arvu.

Küsimus: Kas teoreetiliselt see uus liin võtaks selle tuumajaama tootlikkuse vastu?

Elering: Teoreetiliselt võtaks küll jah.

Arvamus: Kui te juba teate, siis võiks ju selle trassi juba sinnapoole lükata.

Elering: Võrk on kõikide inimeste huvi, kes elektrit tarbivad ja ei peaks arenema, mitte sinna poole, kus on erahuvi (tuulikud või tuumajaam). Miks peaks riik looma neile eelise?

Küsimus: Kui saate rohkem energiat sisse, siis meie maksame ju vähem.

Elering: Elering vaatab võrgu seisukohalt ja üritame olla kõigi vastu võimalikud võrdsed. See planeering üritab ka olla võimalikult võrdne. Üritame olla võimalikult kaugel inimestest ja kui see pole võimalik, siis kahe elumaja vahelt läbi minnes proovime seda teha võrdselt. Püüame leida tasakaalu.

Küsimus: Kui on kotka pesa õhuliini kõrval 2 m puhvertsoonist väljas?

SKPK: Esmateabe põhjal on kõik korras, aga kui mõju hindamiseks käigus selgub, et see häirib, siis see alternatiiv ei ole tõenäoliselt arvestatav.

Küsimus: Kelle poole tuleb pöörduda, kui tahad kellegagi maastikule minna?

SKPK: Me ei ole selle peale mõelnud, lepime selle eraldi kokku. Tuleme peale 4.03, aga ettepanek esitage enne. Avalikud arutelud on käimas terve trassi ulatuses ja oleme meeskonnaga väljas.

Küsimus: Mis siis aitab? Kuidas ettepanekutega arvestatakse?

Elering: Kõik kirjad pannakse avalikult ülesse, kõikidele vastatakse ja kõiki ettepanekuid ka põhjendatakse. See läheb avalikuks informatsiooniks. Võib olla selliseid situatsioone, mida ei saa arvesse võtta, siis ka sellest informeeritakse. Kuna teil on kõige parem kohalik teadmine, et kui mingisugune nihutamine on mõistlik teha just nendes kohtades, siis üritame võimalikult palju arvesse võtta.

Küsimus: Kas siis saab kodulehelt vaadata jooksvalt neid muudatusi?

Elering: Ei, see nii ei ole. Sellepärast ootamegi kõik ettepanekud ära, et meil oleks kogu info ja siis saame tervikut kaaluda.

Küsimus: Miks see vana trassikoridor ei kõlba?

Elering: Virtsu juures on palju looduskaitsealasid ja Virtsu alajaam ise ei sobi sellise merekaabli paigaldamiseks. Suursaarte varustus oleks tagatud veel täiendava trassiga, sest tekib veel kolmas trass, mis läheb suursaarte poole ja see ongi see varustuskindlus, et on mitu kaablit kust elektrit saada.

Küsimus: Kas alajaamade alune maa on teil juba olemas?

Elering: Ei ole. Praegu me planeerime ja meil ei ole õigust sellele maale. Oleme palunud need kavandada riigimaale, siis Elering soetab need riigi käest. Liini alust maad Elering ei soeta.

Küsimus: Kas see uus alajaam tuleb Lihulast Pärnu poole?

Elering: Jah, see on u 3 km Pärnu poole. Ta on planeeritud Harku-Lihula-Sindi liini peal, et saaks teha ühenduse.

Küsimus: Milline neist kolmest ranniku alajaamast on eelistus?

Elering: Planeeringu eesmärk on uurida kõik asukohad läbi ja siis teha otsus. Praegu on kõik võrdsed. Elering on palunud ja millega oleme arvestanud, et olemasolevad trassid on paremad. Muid eelistusi ei ole. Insener on üle vaadanud, et on võimalik teha.

Küsimus: Tuuleparkide planeerimine, kas need lähevad omavahel kokku?

Elering: Tuulepargi arendajad tahavad ka saada elektriühendust, aga eelistavad mitte rajada tuulikuid sinna, kuhu liin rajatakse.

SKPK: Seda ongi raske teha, sest mõlemad asjad on planeerimises, st et mõlemad peavad teineteisega arvestama. Meil planeeringute info on olemas, aga täna pole ühtegi alternatiivi välistanud, sest pole teada, kas meie alternatiiv oleks kõige soodsam ja pole teada, kas tuuleplaneering kehtestatakse. See on koostöökoht. Lisaks tuulikutele on teisi teemasid, mis KOV-ides arendamisel on, elamualad, puhkealad, mõned päikesepargid, mis on projekteerimistingimused saanud jms.

Elering: Kui planeering on kehtestatud, siis on mingisugune ootus, et mingisugune asi rajatakse. Ei ole praegu ju veel kumbagi. Ei ole veel tuuleplaneeringut, ei ole veel trassi ka. Elektriliin on ühiskonnale tervikuna kasulik ja see on suur riigi huvi.

Küsimus: Riigi eriplaneering läheb valla planeeringust üle?

Elering: Kehtestamisel jah.

SKPK: Juriidiliselt on niimoodi, et riigi tasand katab selle kohaliku tasandi ära. Kui riiklikku planeeringut mingil põhjusel ei realiseerita, siis see alumine planeering nõ vabaneb sealt alt.

Küsimus: Sellise ettepaneku tegemine mõttetu, see liin närib selle metsa pooleks, kas sellel väärtust pole?

SKPK: Metsamaa killustamise kohta on ettepanekuid tehtud ja me üritame täiendavalt läbi lahendada ja püüame joonistada täpsemalt. Meie eelistus on kasutada pigem põllumaad.

Elering: Ettepaneku tegemisest on kasu, lisaks sellele, et vaatame loodus- ja inimkeskkonda, see näitab meelsust. Meil tuleb ka sotsiaalmajanduslik analüüs ja tuleb ka küsitlus.

Küsimus: Kas see maksab ka midagi, et me ütleme, et ära tule siit läbi?

Elering: Kui piisavalt palju ütleb, et metsa killustumine on suurem probleem, siis see on oluline sisend, et see on oluline siin piirkonnas.